

N:o 19.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, i fråga om ändringar i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883; gifven Stockholms slott den 31 januari 1891.

Under återopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för sin del besluta, att §§ 2, 5, 7 och 8 i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket af den 22 juni 1883, förstnämnda § sådan densamma lyder enligt nådiga kungörelsen den 13 juli 1887, skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 2.

Mom. 1. En hvar — — — — — postsparbanken.

Mom. 2. Insättning — — — — — allmänheten.

Mom. 3. Första — — — — — uppgifvas.

Mom. 4. Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid till utbetalande uppsägas, göra derom förbehåll, då insättning verkställes. Vill han vid insättning göra annat förbehåll i afscende å medlens utbetalning, ankomme på pröfning af postsparbankens styrelse, huruvida medlen må med det förbehåll mottagas.

§ 5.

Mom. 1. Vid — — — — — medel.

Mom. 2. I — — — — — postsparbanken.

Mom. 3. För en och samma persons räkning må insättning å mer än en motbok i allmänhet ej ega rum; dock må minderårig, för hvars räkning medel blifvit af annan person insatta, äfvensom den, till hvars förmån motbok med vissa förbehåll utfärdats, kunna utbekomma särskild motbok för insättning af egna medel.

§ 7.

Mom. 1. Ränta — — — — — lyftas.

Mom. 2. Upplupen — — — — — år.

Mom. 3. På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 2,000 kronor.

§ 8.

Mom. 1. Rantefoten — — — — — Konungen.

Mom. 2. Varder nedsättning i rantefoten beslutad, träder densamma icke i verket under löpande kalenderår, ej heller förr än fyra månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjordt.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

F. v. Essen.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 31 januari 1891.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER,
herr WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen anförde
härefter:

»I underdånig skrifvelse den 29 nästlidne december har styrelsen för
postsparbanken hemställt om vidtagande af vissa ändringar i den af Eders
Kongl. Maj:t den 22 juni 1883 utfärdade nådiga förordning angående en
postsparbank för riket.

Enligt det genom nådiga kungörelsen den 13 juli 1887 till § 2 af
ifrågavarande förordning tillagda mom. 4 är medgifvet för den, som till
förmån för annan insätter medel, att, då insättningen verkställes, göra
förbehåll derom, att medlen icke må kunna förr än efter viss tid till ut-
betalande uppsägas.

Den sålunda åt föräldrar, målsmän, husbönder, arbetsgifvare beredda möjligheten att vid insättning af medel för deras barn, myndlingar, tjenare, arbetare kunna i visst hänseende bestämma förbehåll för dessas förfoganderätt öfver medlen har styrelsen, med stöd af den erfarenhet, förordningens tillämpning lemnat, ansett icke böra vara inskränkt att gälla endast tidpunkten före inträdet af dispositionsrätten, så att medien icke finge omedelbart efter insättningen varda uttagna, utan syntes den styrelsen böra utsträckas att omfatta äfven andra vilkor för dispositionsrättens inträdande, såsom att visst motsvarande belopp blifvit af motboksegaren sjelf insatt, att han icke egenvilligt lemnat sin anställning hos husbonden eller arbetsgifvaren och så vidare. Flerfaldiga gånger hade af personer, som önskat att för annans räkning insätta medel i postsparbanken, framställning gjorts om rätt att föreskrifva dylika och andra förbehåll för medlens utbekommande, men framställningarna hade måst afslås, såsom icke förenliga med postsparbanksförordningen, hvadan insättningarna icke kommit till stånd. Inom åtskilliga enskilda sparbanker vore rättigheten för insättarne att vid insättningen fästa förbehåll dem uttryckligen medgifven (såsom exempelvis enligt § 9 i reglementet för Stockholms läns sparbank den 27 juni 1862), och ett ytterligare skäl att för postsparbanksinsättningar göra likartadt medgifvande hemtade styrelsen derifrån att, enligt nådiga kungörelsen den 12 september 1890 angående ändrad lydelse af § 2 mom. 2 i nådiga kungörelsen angående hvad iakttagas bör för bildande af kapital, att för indelta arméns manskap vid dess afgang ur krigstjensten vara att tillgå, den 9 november 1871, de för den indelte soldatens räkning afsatta medel hädanefter ovilkorligen skulle insättas i postsparbanken. Enligt den lydelse nämnda moment numera erhållit skulle nemligen vid insättningen göras förbehåll att lyftning af insatta medel jemte ränta derå icke finge, så länge soldaten i tjensten qvarstode, ega rum.

Postsparbanksstyrelsen förbisåge visserligen icke, att ett medgifvande i nu angifvet syfte kunde komma att i åtskilliga hänseenden medföra ökad arbete för postsparbankens tjenstemän med hänsyn till såväl de anteckningar, hvartill förbehållen gäfvade anledning, som kontrollen öfver deras iakttagande, då lyftning skulle ega rum, men denna omständighet borde ju icke utgöra hinder för medgifvandet, om detsamma, såsom styrelsen antog, i öfrigt vore gagneligt. Emellertid syntes det styrelsen icke vara lämpligt att medgifva en hvar rättighet att utan någon pröfning bestämma de förbehåll i afseende å insatta medels lyftande, han kunde finna för godt, utan borde styrelsen ega att pröfva förbehållens antaglighet

samt att, derest förbehållet godkändes, utfärda motbok med nödiga anteckningar om de vilkor, som sålunda blifvit bestämda för de insatta medlens utfående.

Med anledning af det sålunda anförda har postsparbanksstyrelsen hemställt, att § 2 mom. 4 i förordningen om postsparbanken måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid till utbetalande uppsägas, göra derom förbehåll, då insättning verkställles. Vill han vid insättning göra annat förbehåll i afseende å medlens utbetalning, ankomme på pröfning af postsparbankens styrelse, huruvida medlen må med det förbehåll mottagas.»

På det att en insättare i postsparbanken ej må kunna kringgå det uti § 7 mom. 3 af ifrågavarande förordning förekommande stadgandet, att ränta icke godtgöres för mer än ett visst maximibelopp, är uti § 5 mom. 3 bestämdt att, med undantag för minderårig, för en och samma persons räkning insättning å mer än en motbok ej må ega rum. Utan hinder häraf är dock, jemlikt § 14 i nådiga reglementet den 24 oktober 1890 angående arbetspremier vid de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna i riket, medgifvet, att för fånges räkning må i postsparbanken insättas, å särskild motbok, hans besparade premiemedel och, å särskild motbok, andra honom tillhöriga medel.

Under förutsättning att hvad postsparbanksstyrelsen hemställt i afseende å § 2 mom. 4 blefve bifallet, och således insättningar för annans räkning under vissa förbehåll i afseende å lyftning komme att oftare än hittills ega rum, har styrelsen ansett § 5 mom. 3 böra ändras i syfte att, om den, till hvars förmån insättning försiggått, vill för egna besparingars verkställande anlita postsparbanken, han må kunna utfå särskild motbok. Skulle hans insättningar ega rum i den först uttagna motboken, och olika vilkor således blifva gällande för insättningar i en och samma bok, komme detta att vålla svårigheter i afseende å bokföringen, hvarförutom misstag kunde uppstå, i hvad mån de i motboken antecknade förbehåll egde tillämpning å de verkställda insättningarna.

Styrelsen har derfor hemställt, att, så framt den föreslagna ändringen i § 2 mom. 4 vidtoges, § 5 mom. 3 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»För en och samma persons räkning må insättning å mer än en motbok i allmänhet ej ega rum; dock må minderårig, för hvars räkning medel blifvit af annan person insatta, äfvensom den, till hvars förmån motbok med vissa förbehåll utfärdats, kunna utbekomma särskild motbok för insättning af egna medel.»

Under erinran att, ehuru de för postsparbanken gällande föreskrifter icke innehölle någon bestämmelse om det maximibelopp, hvartill en insättares tillgodohafvande finge uppgå, likväl genom förut omförmälda stadgande i § 7 mom. 3, att på en och samma motbok icke godtgjordes ränta för högre belopp än 1,000 kronor, maximibeloppet kunde anses vara begränsadt till nämnda summa, har postsparbanksstyrelsen vidare anført, hurusom detta maximibelopp vore lägre än inom öfriga europeiska postsparbanker. Motsvarande summa utgjorde nemligen inom storbritaniska postsparbanken 200 £, inom belgiska postsparbanken 5,000 francs, inom italienska postsparbanken 2,000 lire, inom nederländska postsparbanken 800 floriner, inom franska postsparbanken 2,000 francs, inom österrikiska postsparbanken 1,000 floriner, inom ungerska postsparbanken äfvenledes 1,000 floriner och inom rumäniska postsparbanken 3,000 lei. Inom finska postsparbanken vore maximibeloppet, hvarå ränta godtgjordes, ej ens begränsadt. Dock finge summan af insättningarna på en motbok under året icke öfverstiga 1,000 mark. Uti det underdåniga betänkande angående inrättande af en allmän postsparbank, som den 23 december 1882 afgifvits af den för denna frågas behandling tillsatta komité, hade ock maximibeloppet, d. v. s. det högsta beloppet, hvarå ränta skulle godtgöras, föreslagits till 2,000 kronor, och detta belopp hade äfven föreslagits uti den nådiga proposition, om inrättande af en postsparbank för riket, som af Eders Kongl. Maj:t afgafs till 1883 års Riksdag. Sedan emellertid Riksdagen för sin del ansett ifrågavarande maximibelopp böra begränsas till 1,000 kronor, hade, som sagdt, sistnämnda belopp blifvit bestämdt såsom det högsta, hvarå ränta å en och samma motbok finge godtgöras.

Olägenheterna af nyssberörda inskränkning i maximibeloppet för insättares tillgodohafvande hade emellertid under de snart tilländagångna sju år, postsparbanken varit i verksamhet, allt mera trädt i dagen. Från olika delar af landet hade framställningar inkommit om medgifvande af rättighet för insättare till räntegodtgörelse å högre belopp än 1,000 kronor, och om äfven något större afseende 'ej syntes böra fästas vid fram-

ställningar i nämnda syfte från personer, bosatta å orter, hvarest tillfälle finnes beredt för medels insättande i en enskild sparbank, syntes dock postsparbanksstyrelsen så mycket mera berättigade de framställningar i antydda hänseende, som dels inkommit från orter, der annan bankinrättning än postsparbanken ej finnes, dels afsåge den del af landets rörliga befolkning, som tillbringade vissa tider af året å annan ort än hemorten och för hvilken arbetsförtjensten under bortovaron från hemmet bildade den väsentligaste delen af årsinkomsten. Stadgandet om inskränkning till 1,000 kronor af det belopp, å hvilket ränta godtgöres, vore tvifvels utan till stort men för dylika personer, på samma gång detta stadgande, genom att visserligen ej förbjuda, dock afskräcka från insättning i postsparbanken af ytterligare besparingar, motverkade det med postsparbanken afsedda ändamål att uppmuntra sparsamheten samt underlätta tillfällena dertill. Och om äfven styrelsen ej kunde biträda den någon gång uttalade åsigt, att insättare skulle ega frihet att i postsparbanken deponera sina besparingar oberoende af beloppets storlek, utan tvärt om ansåge, att, när postsparbanken allenast borde erbjuda insättaren tillfälle att samla och fruktbar-göra dennes besparingar, tills dessa uppnått en summa, som medgäfve definitiv placering, insättarens tillgodohafvande ej borde öfverstiga ett bestämdt maximum, så borde dock, enligt styrelsens åsigt, detta maximum ej sättas så lågt som för närvarande, dels, såsom förut framhållits, för allmänhetens skull, dels ock af hänsyn till postsparbankens ekonomi, hvilken deraf skulle beredas en fördel, när kostnaden för hvarje insättning i det närmaste vore lika stor, vare sig insättningen omfattade ett större eller mindre belopp. — Om sålunda en förhöjning af det belopp, hvarå insättare i postsparbanken finge åtnjuta ränta, vore önskvärd af hänsyn till såväl allmänhetens intresse som postsparbankens egen fördel, så finnes enligt styrelsens förmenande ytterligare skäl för en dylik förhöjning i den omständigheten att Eders Kongl. Maj:t, såsom förut erinrats, den 12 sistlidne september förordnat, att soldaternas vid indelta armén sparbanks-medel hädanefter skola insättas i postsparbanken. Dessa medel kunde, enligt hvad styrelsen försport, för en eller annan soldat, som tjenat en längre tid och hvilken derjemte verkstälde frivilliga insättningar, uppgå till högre belopp än 1,000 kronor, och billigheten syntes därför kräfva, att soldaten godtgjordes ränta äfven på det för hans räkning innestående belopp, som öfversköte nuvarande maximibeloppet.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har postsparbanksstyrelsen föreslagit, att § 7 mom. 3 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 2,000 kronor.»

Genom § 8 mom. 2 är i afseende å förändring af räntefoten bestämdt, att sådan förändring ej får träda i verket under löpande kalenderår och ej heller förr än fyra månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjordt.

Stadgandet derom, att förändring i räntefoten finge träda i verket allenast med början af kalenderår, kunde antagas hafva tillkommit på grund af den lättnad, som derigenom bereddtes vid uträkningen af den delegarne tillkommande räntan, och bestämmelsen om ränteförändringens tillämpning först viss tid efter det nådig kungörelse i ämnet utfärdats syntes hafva haft sin grund i önskan att bereda personer, som vid en beslutad ränteförändring skulle vilja uttaga sitt tillgodohafvande, tillfälle dertill före den nya räntesatsens tillämpande.

På grund af berörda stadgande skulle emellertid, har styrelsen vidare anfört, hvilka förändringar som än inträffade i penningmarknaden, någon förändring, d. v. s. förhöjning eller nedsättning i räntefoten — om en sådan ansetts erforderlig vid den tidpunkt, då styrelsens ifrågavarande skrifvelse afläts — icke kunnat träda i verket förr än med 1892 års ingång. Om under tiden, till följd af en förändring i penningeförhållandena eller af annan anledning, en större räntestegring inträffade, samt, såsom i sådant fall antagligt vore, de enskilda sparbankerna i betydlig mån höjde sina inlåningsräntor, skulle en sådan åtgärd otvifvelaktigt hafva till följd, att betydliga belopp penningar öfverflyttades från postsparbanken till de enskilda sparbankerna. För att bereda tillgångar för dessa uttagningar måste postsparbanken antingen belåna eller försälja sina obligationer. I förra fallet, eller vid en belåning, torde postsparbanken få betala en ränta betydligt öfverstigande den, hvarmed de belånade obligationerna löpte, och vid en försäljning skulle desamma utan tvifvel betinga ett pris understigande inköpspriset, hvarigenom postsparbanken skulle åsamkas förlust. För att, så vidt möjligt vore, skydda banken mot dylika eventualiteter, ansåge styrelsen nödvändigt vidtaga någon förändring af de uti § 8 mom. 2 meddelade föreskrifter. Om äfven billigheten kräfde, att vid en *nedsättning* i räntefoten en viss mellantid lemnades delegarne att besluta, huruvida de ville låta sina besparingar kvarstå i postsparbanken eller uttaga dem derifrån för att mot högre ränta omplaceras i annan bank-

inrättning, så syntes dock en hänsyn af sådan beskaffenhet ej kunna eller böra tagas i betraktande, då ränteförhöjning ifrågakomme. Skulle en beslutad ränteförhöjning hafva den dermed åsyftade verkan och motverka följderna af en kris och dermed förekommande anlopp på postsparbankens kassa, syntes ränteförhöjningen böra träda i verket utan uppehåll och vid den tidpunkt, då dess återhållande verkan vore mest af behovet påkallad. Ett hinder härför låge dock uti nuvarande bestämmelsen derom, att beslutad ränteförhöjning icke finge träda i verket under löpande kalenderår. Ehuru styrelsen såväl till fullo uppskattade det för uträkningen af delgarne tillkommande räntor beqväma deruti att, enligt nuvarande bestämmelse, någon förändring af räntefoten ej kunde ifrågakomma under löpande kalenderår, som ock insåge det ökade arbete, som skulle komma att krävas, derest en förändring af räntefoten komme att tillämpas under löpande kalenderår, ansåge dock styrelsen dessa omständigheter ej vara af beskaffenhet att uppväga fördelen af det skydd mot förluster, som postsparbanken skulle ega i möjligheten att, då sådant af de ekonomiska förhållandena nödvändiggjordes, ränteförhöjning kunde inom kort tid ega rum.

I öfverensstämmelse härmed har styrelsen ansett önskligt, att § 8 mom. 2 måtte erhålla följande lydelse:

»Varder nedsättning i räntefoten beslutad, träder densamma icke i verket under löpande kalenderår, ej heller förr än fyra månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjordt.»

Då samtliga dessa af postsparbanksstyrelsen framställda förslag, för hvilka jag nu redogjort, synas mig väl grundade och egnade att lända både allmänheten och postsparbanken till gagn, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att för sin del besluta, att §§ 2, 5, 7 och 8 i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket af den 22 juni 1883, förstnämnda § sådan densamma lyder enligt nådiga kungörelsen den 13 juli 1887, skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 2.

- Mom. 1. En hvar — — — — — postsparbanken.
 Mom. 2. Insättning — — — — — allmänheten.

Mom. 3. Första — — — — — uppgifvas.

Mom. 4. Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid till utbetalande uppsägas, göra derom förbehåll, då insättning verkställes. Vill han vid insättning göra annat förbehåll i afseende å medlens utbetalning, ankomme på pröfning af postsparbankens styrelse, huruvida medlen må med det förbehåll mottagas.

§ 5.

Mom. 1. Vid — — — — — medel.

Mom. 2. I — — — — — postsparbanken.

Mom. 3. För en och samma persons räkning må insättning å mer än en motbok i allmänhet ej ega rum. Dock må minderårig, för hvars räkning medel blifvit af annan person insatta, äfvensom den, till hvars förmån motbok med vissa förbehåll utfärdats, kunna utbekomma särskild motbok för insättning af egna medel.

§ 7.

Mom. 1. Ränta — — — — — lyftas.

Mom. 2. Upplupen — — — — — år.

Mom. 3. På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 2,000 kronor.

§ 8.

Mom. 1. Räntefoten — — — — — Konungen.

Mom. 2. Varder nedsättning i räntefoten beslutad, träder densamma icke i verket under löpande kalenderår, ej heller förr än fyra månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjordt.»

Hvad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilagan — — — — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

G. Louis De Geer.